

Wystąpienie w Gdańskim Towarzystwie Naukowym

Od ponad roku jesteśmy jako kraj członkami Unii Europejskiej. Nasza akcesja w strukturach jednoczącej się Europy pociąga za sobą konieczność zmian w sposobie myślenia, co do Państwa i jego funkcjonowania.

UE wiąże się z ogromnymi możliwościami zarówno w wymiarze cywilizacyjnym, jak i gospodarczym. Ten drugi aspekt jest o tyle istotny, że determinuje on pozycję Polski na arenie międzynarodowej.

Skuteczne prowadzenie polityki prorozwojowej na każdym poziomie, czy to pojedynczej działalności gospodarczej, czy też całego państwa, wymaga planowania i konsekwentnej realizacji założonych celów. Unia Europejska, uchwalając swój budżet wymaga, aby poszczególne państwa członkowskie posiadały stosowne zapisy Są to dokumenty, które mają umożliwić w tak dużej różnorodności połączyć wysiłki we wspólnym budowaniu nowoczesnej Unii, ale jak widać na chwilę obecną trwają spory .

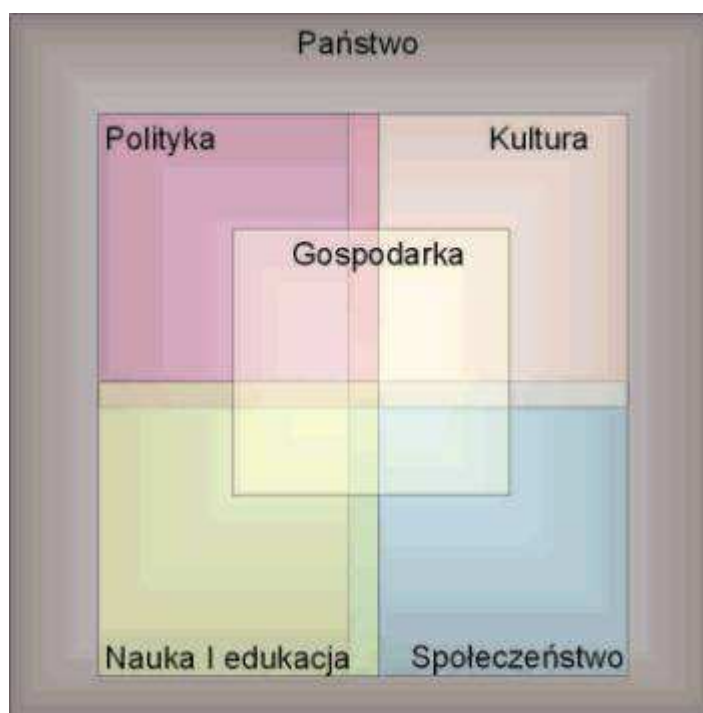
Najbliższym okresem planowania są lata 2007 – 2013. Jest to okres szczególnie istotny dla Polski. Mamy już pierwsze konkretne doświadczenia związane z wykorzystywaniem funduszy UE, znamy zarówno mocne jak i słabe strony procedur i wymagań stawianych tzw. Beneficjantom.

Jak piszą sami projektodawcy:, aby Polska mogła właściwie zagospodarować swoje członkostwo w UE i dobrze rozdysponować środki oferowane przez UE musi nastąpić debata publiczna nad koncepcją modernizacji Polski co właśnie na naszej konferencji robimy. Jako PIPH skupimy się na aspekcie, czyli nad problemem modernizacji polskiej gospodarki ze szczególnym uwzględnieniem innowacji.

Jesteśmy zdania, że zmiany gospodarcze należy rozpatrywać z uwzględnieniem otoczenia, w którym mają się one dokonać. A więc nie można wyizolować ekonomii, od innych czynników, na które ona wpływa i mają one wpływ na nią. Mamy tutaj przypadek sprzężenia zwrotnego, zmiany w gospodarce wpływają na zmiany natury społecznej, a te z kolei wpływają na gospodarkę i ekonomię. W naszej opinii w projekt planu na 2007-2013 winien być opracowany w taki sposób, aby pozostawione było miejsce na nanoszenie modyfikacji, bez konieczności zaniechania realizacji poszczególnych celów.

Strukturę naszego panelu przygotowaliśmy w ten sposób, że zaczniemy od prezentacji poszczególnych czynników, które razem składają się na cały układ, w którego centrum znajduje się gospodarka. Od razu zaznaczymy, że nasz model odbiega nieco od obecnie lansowanego, w którym za centrum układu znajduje się społeczeństwo. Robimy taki zabieg w pełni świadomie, ponieważ z naszego doświadczenia i obserwacji, wynika, że mimo wielkich chęci przyszłość będzie w większy sposób determinowana przez czynniki ekonomiczne, a w drugiej kolejności przez czynniki społeczne. Dobrym przykładem, który, czy to się nam podoba, czy też nie, są Chiny. Które mimo wielu zastrzeżeń kierowanych przez cywilizację zachodnią dotyczących chociażby przestrzegania praw człowieka są jednym z głównych rozgrywających na arenie międzynarodowej.

Model w świetle, którego będziemy rozpatrywać nasze poglądy to:

Jak można zauważyć proponowany przez nas model jest modyfikacją modelu który jest znany pod nazwą trójkąta Bella, gdzie czynnikami wzajemnie na siebie wpływającymi są ekonomia, kultura i polityka. Nasz model uzupełniliśmy o naukę i edukację, jako jeden z czynników determinujących nowoczesny świat i cywilizację, oraz w centrum umieściliśmy gospodarkę, jako miejsce przenikania się wszystkich elementów modelu.

W takim ujęciu dokument, który dotyczy gospodarki na tle całego państwa jest ściśle powiązany z pozostałymi czynnikami, które wpływają na siebie nawzajem.

Proponujemy teraz przejść do poszczególnych elementów modelu i po krótko je scharakteryzować. Zaznaczymy, że nasza charakterystyka ujmuje kierunki rozwoju dla poszczególnych składników jest naszym punktem widzenia.

PAŃSTWO

Tłem wszystkich zdarzeń jest Państwo. W tym miejscu należy zaznaczyć, że obecnie jako członek UE musimy odpowiedzieć na pytanie, jakiego państwa oczekujemy, czy dążymy do utrzymania państw narodowych, czy też kroczymy do całkowitego zjednoczenia Europy i stworzenia ponad europejskiego państwa ponadnarodowego. Naszym zdaniem obecnie w polskim interesie leży pozostać jako państwo narodowe i wykonać pracę na rzecz znacznego poziomu cywilizacyjnego naszego kraju. Uważamy, że jeszcze nie jesteśmy gotowi na pełną integrację, która może naszym zdaniem nieuchronnie nas czeka, jednak najpierw musimy być na nią gotowi zarówno pod względem ekonomicznym, jak i cywilizacyjnym. Ostatnie wyniki głosowania nad Traktatem Konstytucyjnym we Francji i w Holandii pokazały, że społeczeństwa jeszcze nie są na to gotowe. Naszym zdaniem dlatego że zabrakło konsultacji społecznych. Przygotowaniem do pełnej symbiozy z pozostałymi członkami jest zdecydowane wzmocnienie roli regionów, które najprawdopodobniej będą podstawą całkowitego zjednoczenia.

POLITYKA

Pierwszym czynnikiem, który omówimy będzie polityka. W naszym rozumieniu polityka to przestrzeń publiczna, w której wszyscy mają równe prawa i w której następuje szeroka wymiana poglądów, których skutkami są porozumienia i wypływające z nich ustalenia np. w formie aktów prawnych. Nadmieniamy również, że traktujemy politykę jako grę, ale nie taką, w której są przeciwnicy, którzy walczą ze sobą, ale jako grę jednego spektaklu, w którym każdy odgrywa swoją rolę.

W ramach prac nad dokumentem w zakresie ogólnej polityki państwa wobec gospodarki zabrakło naszym zdaniem następujących, wielokrotnie podnoszonych przez nas zagadnień, a mianowicie:

- Uwypuklenie szans Polski związanych z gospodarką morską. Naszym zdaniem ten sektor gospodarki powinien cieszyć się przynajmniej takim poparciem ze strony rządu, jak górnictwo. Tym bardziej, że gospodarka morska stwarza szansę

rozwoju całej gamie firm, w tym innowacyjnych, dla całego regionu Województwa Pomorskiego.

- Zwiększenie elastyczności NBP we współpracy z sektorem MSP. Z dużym zawodem zauważamy, że NBP nie został ujęty w propozycjach, jako jednostka, która ma możliwości uruchomić dodatkowe środki na zwiększenie kapitału polskich firm. Jest to o tyle niepokojące, że jedną z głównych bolączek naszego rynku jest brak kapitału, a tym samym przedsiębiorstwa mają poważne problemy z utrzymaniem odpowiedniej płynności finansowej. W czasie przemian ustrojowych mieliśmy do czynienia z ogromnym odpływem gotówki z polskiej gospodarki. W to miejsce wchodzi kapitał zagraniczny, który w wielu miejscach może w ten sposób przejmować polskie firmy.
- Proponujemy żeby NBP i Rząd wreszcie zaczęli współpracować proponując rozwiązania na przykład fundusze doradcze na 16 województw w wysokości 300-400 mil to na pewno byłoby paliwo odrzutowe dla przedsiębiorstw na terenie kraju
- Małe zrozumienie polityków, na każdym szczeblu, roli samorządów gospodarczych w kreowaniu współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, a chociażby władzą ustawodawczą. Naszym zdaniem należy zdobyć się wreszcie na oddanie przez polityków pewnych środków finansowych, które z dużo lepszym skutkiem mogą wykorzystać samorządy gospodarcze w ramach własnej aktywności. Wrażenie jest takie, że politycy nie chcą tracić kontroli i wolą centralnie dysponować środkami, chociaż ogólnostanowiskowe tendencje są idą w zupełnie odwrotnym kierunku.
- .
- Ciekawym pomysłem, który narodził się w PIPH jest propozycja, aby priorytety gospodarcze obejmujące swoim zasięgiem horyzont np. powyżej 10 lat wpisywać do Konstytucji. W ten sposób można wymusić na politykach odpowiedzialność wobec ustawy zasadniczej i rozliczać za działania przeciwko tym priorytetom. Najprawdopodobniej przy zastosowaniu takiego rozwiązania autostrada A-1 już byłaby w budowie, która jak wiemy jest kręgosłupem gospodarczym z północy na południe

KULTURA

Składnik ten zawiera w sobie całość spektrum aktywności poszczególnych jednostek w dziedzinie ekspresji własnych emocji. Jest to też miejsce, w którym można bez ograniczeń pokazać swój punkt widzenia na poszczególne sprawy, bez daleko idących konsekwencji.

NAUKA I EDUKACJA

Czynnik ten nabiera we współczesny świecie coraz większego znaczenia. Najprawdopodobniej jest to konsekwencją coraz większej zależności gospodarki od poziomu wiedzy i dostępnej za jej pośrednictwem technologii. Ogromny skok w nauce, który z kolei zmienił oblicze całego świata dokonał się bez wątpienia w dziedzinie tele – informatyki, za przyczyną mikroprocesorów. Następnym kamieniem milowym w nauce, który swoim oddziaływaniem bez wątpienia zmieni cywilizację będą odkrycia i wynalazki z pogranicza genetyki i informatyki.

Uważamy jednocześnie, że nauka i edukacja powinny być w sposób szczególny potraktowany przez Narodowy Plan Rozwoju. Kraj, który chce się rozwijać powinien działać świadomy, że motorem współczesnego świata jest właśnie sektor Jednostek Badawczo Rozwojowych połączony z sektorem wdrażeń nowych rozwiązań do gospodarki. Schematycznie można to pokazać na prostym diagramie:

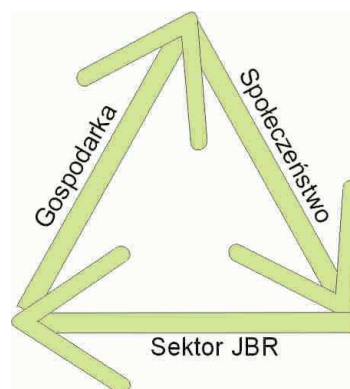

Diagram przedstawia cykl, który pokazuje, że nauka jest integralną częścią nowoczesności. Stąd też nasza pierwsza sugestia dotycząca NPR, czyli taka, że należy przewidzieć zdecydowane zwiększenie wydatków na edukację i jednocześnie przewidzieć ścieżki rozwoju od pomysłu do wykorzystania w gospodarce, a przez co i społeczeństwo.

Naszym zdaniem NPR zbyt mało nacisku i propozycji konkretnych rozwiązań kładzie na sferę naukowo badawczą i edukacyjną.

Jeżeli mamy mówić o innowacyjnej gospodarce, to musimy zdawać sobie sprawę, że podstawą dla takowej jest nauka i bez niej nie będziemy mieli nowoczesnej gospodarki. Projektodawcy NPR-u na str 18 zauważają fakt, że nasze nakłady na naukę nie dość, że nie pozwalają zmniejszyć dystansu do średniej europejskiej, ale jeszcze go powiększają. Co prawda w działaniach przewidzianych, w NPR znajdują się zapisy, które mają stać się podstawą do zacieśnienia współpracy pomiędzy sferą nauki i biznesem, jednak naszym zdaniem jest tam zbyt mała ilość konkretnych propozycji rozwiązań. Propozycją wartą zauważenia jest zastosowanie ulg podatkowych dla przedsiębiorstw wdrażających nowe technologie. Jednak jedno konkretne rozwiązanie to za mało, aby rozruszać gospodarkę oparta na innowacjach i wiedzy. Pozostałe zapisy to raczej ogólne, które odbieramy jako pobożne życzenia. W stosunku do sfery badań i nauki brak podstawowego zapisu mówiącego o zwiększeniu nakładów na ten sektor.

W kwestii edukacji NPR stawia na upowszechnienie edukacji na poziomie średnim i wyższym. Tendencja ta jest prawidłowa, jednak sami obywatele ją realizują bez pomocy państwa. Fragmenty dotyczące edukacji i zauważają jednego z ważnych faktów. Otóż ogólne wykształcenie społeczeństwa jest ważne i konieczne, ale to zespoły naukowe, bądź nawet poszczególni młodzi naukowcy dokonują przełomów, które otwierają nowe możliwości. Wedle naszej oceny powinny znaleźć się w NPR zapisy, które będą promować młodych i zdolnych np. poprzez odpowiedni system stypendialny. Takie propozycje mogłyby powstrzymać exodus dobrze wyedukowanych i chętnych do pracy młodych ludzi.

Podsumowując można powiedzieć, że składnik nauka i edukacja został w dokumencie potraktowany z dużą dozą ogólności, zapisy są oczywistymi stwierdzeniami tendencji światowych, natomiast brak bardziej precyzyjnych sposobów na realizację poszczególnych celów.

SPOŁECZEŃSTWO

W naszym rozumieniu społeczeństwo to ogół ludności, którzy biorą czynny udział w życiu publicznym. W tym zakresie NPR określa kierunek zgodny z ogólnymi tendencjami, czyli budowę społeczeństwa obywatelskiego. Trudno się z takim podejściem nie zgodzić. W

nowoczesnych społeczeństwach ważną rolę odgrywają organizacje pozarządowe tzw. trzeci sektor gospodarki. W tym zakresie jako kraj mamy bardzo dużo do nadrobienia. Jak podaje dokument w rozwiniętych krajach w tym sektorze znajduje zatrudnienie ok. 10% pracujących? W naszej rzeczywistości wskaźnik ten jest o rząd wielkości niższy. Proponujemy, więc aby w NPR znalazły się konkretne zapisy, które mogą pobudzić ten sektor, tym bardziej, że jest to jeden ze sposobów na walkę z bezrobociem. Z naszego punktu widzenia należy zwiększyć możliwości instytucjom samorządu gospodarczego. Pozytywną cechą dokumentu jest zauważenie elementu wykluczenia społecznego.

Istotnym wydaje się też fakt, że w polskim społeczeństwie zachodzą zmiany w samym sposobie myślenia o pozostałych członkach społeczności

GOSPODARKA

W naszym modelu gospodarka została usytuowana centralnie w stosunku do pozostałych wyżej opisanych składników. Umieszczenie gospodarki w centralnym miejscu wynika z następujących założeń, które poczyniliśmy:

- człowiek jest istotą o określonych potrzebach i kolejności ich zaspokajania; W naszym mniemaniu we współczesnej Polsce takimi potrzebami podstawowymi są np. praca. Dopiero w następnej kolejności Polacy będą myśleć o działaniu w organizacjach pozarządowych, czy spełniać się na arenie kultury, czy też sztuki. Tak, więc uważamy, że sprawnie funkcjonująca gospodarka jest w stanie zaspokoić potrzeby podstawowe.
- Drugim założeniem, jakie poczyniliśmy jest, chyba już nawet fakt, że o sile współczesnego państwa nie świadczy jego siła w sensie militarnym, ale jedno siła w sensie gospodarczym, np. im większa siła nabywcza danego kraju tym lepsza jest jego pozycja.

Wychodząc od powyższych założeń postanowiliśmy umieścić gospodarkę w środku całego systemu. Uważamy, że zdrowa gospodarka jest stanowi podstawę dla zdrowego państwa.

Jak stwierdzają sami autorzy proponowanych propozycji na lata 2007-20013 40% budżetu stanowią transfery socjalne. Uważamy, że wielkość ta znacznie przekracza możliwości państwa o takim poziomie majątności jak Polska. Tym bardziej, iż w dużej mierze utrzymanie tak wysokiego poziomu tego rodzaju wydatków to skutek decyzji politycznych, a nie decyzji

ekonomicznych. W tym czujemy się zobowiązani do przypomnienia następującego faktu: Warstwą, która łoży najwięcej do wspólnej kasy są przedsiębiorcy, natomiast politycy traktują ich jak przysłowiowe „dojne krowy”. I nic w zamian od lat. Uważamy, że jednym z celów, jest głęboka i systemowa reforma finansów publicznych, bez względu na ugrupowanie, które będzie rządziło. Ten aspekt jest traktowany z dużą dozą ostrożności, bo wiele zapisów jest już zagwarantowanych i zabezpieczonych przez przedsiębiorców, którzy nic nie mają do powiedzenia i dlatego w nowym rozdaniu politycznym musimy to zmienić. Jednym z przykładów niekompetencji może być np. wzrost podatku VAT na internet. Można zapytać jak to się ma do propozycji budowy gospodarki opartej o nowoczesne systemy teleinformatyczne oraz do budowania społeczeństwa informacyjnego, które to są często lansowane przez naszych polityków nie mówiąc w tej chwili ile wyrzucono do kosza ustaw bez myślnie przygotowanych z naszych pieniędzy, które mogły trafić na przykład do służby zdrowia czy też do policji

Z tego miejsca poddajemy pod rozważenie następujące propozycje, których realizacja wpłynie bezpośrednio na zwiększenie przychodów do budżetu i możliwość realizacji założeń NPR:

- ułatwienie polskim przedsiębiorstwom dostępu do kapitału;
- przeforsować wreszcie ustawę o Partnerstwie Publiczno – Prywatnym;
- uprościć system podatkowy;
- ograniczyć transfery społeczne z budżetu, natomiast środki zaoszczędzone przeznaczyć na transfer wiedzy z jednostek naukowych do przedsiębiorstw sektora MSP;
- rozpocząć budowę sieci dróg i autostrad, ale nie z takimi perturbacjami jak nasza A-1, której wstrzymywanie ma chyba zabarwienie polityczne;
- Szybko utworzyć sprawny system stypendialny, który powstrzyma wyjazdy młodych i wykształconych osób.

Andrzej Czernomord

Wiceprezydent PIPH

Gdańsk 18-06-2005